

**ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ**

31 Οκτωβρίου 2025

Παρουσίαση του δότομου έργου της δόκτορος Μαρίας Αχιλλέως *Η κοινωνία της ρωμαϊκής Κύπρου βάσει επιγραφικών δεδομένων και αρχαιολογικών μαρτυριών υπό το πρίσμα του εκρωμαϊσμού, τ. Ι και Η κοινωνία της ρωμαϊκής Κύπρου βάσει επιγραφικών δεδομένων και αρχαιολογικών μαρτυριών υπό το πρίσμα του εκρωμαϊσμού. Προσωπογραφικός κατάλογος, τ. ΙΙ, Πηγές και Μελέτες της Κυπριακής Ιστορίας, ΧCVI, Λευκωσία: Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, 2024*

Το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, του Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας, διοργάνωσε την Παρασκευή, 24 Οκτωβρίου 2025, εκδήλωση στην Αίθουσα Τελετών του Παγκυπρίου Γυμνασίου, κατά την οποία παρουσιάστηκε το δότομο έργο της Μαρίας Αχιλλέως, διδάκτορος Αρχαίας Ιστορίας, Αρχαιολόγου, Α΄ Βοηθού Ελληνοκύπριου Εκπροσώπου Διερευνητικής Επιτροπής για τους Αγνοούμενους (ΔΕΑ) με τίτλο *Η κοινωνία της ρωμαϊκής Κύπρου βάσει επιγραφικών δεδομένων και αρχαιολογικών μαρτυριών υπό το πρίσμα του εκρωμαϊσμού, τ. Ι και Η κοινωνία της ρωμαϊκής Κύπρου βάσει επιγραφικών δεδομένων και αρχαιολογικών μαρτυριών υπό το πρίσμα του εκρωμαϊσμού. Προσωπογραφικός κατάλογος, τ. ΙΙ, Πηγές και Μελέτες της Κυπριακής Ιστορίας, ΧCVI, Λευκωσία: Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, 2024.*

Η εκδήλωση άρχισε με χαιρετισμό της **κ. Μαρίας Μορφής, Διευθύντριας του Παγκυπρίου Γυμνασίου**, τον οποίο ανέγνωσε εκ μέρους της η Βοηθός Διευθύντρια Φιλολογικών κ. Χρύσω Θεοδότου. Στον χαιρετισμό τονίστηκε η ιδιαίτερη συμβολή του έργου της Μαρίας Αχιλλέως, απόφοιτης του Παγκυπρίου Γυμνασίου, στον τομέα της κυπριακής ιστορίας και αρχαιολογίας. Στην έρευνά της η συγγραφέας εξέτασε κατά πόσο η κυπριακή κοινωνία μεταβλήθηκε σε κοινωνία ρωμαϊκού τύπου και σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε ο εκρωμαϊσμός του νησιού, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι ο εκρωμαϊσμός της Κύπρου δεν ήταν επιφανειακός αλλά μόνιμος, με τα ρωμαϊκά στοιχεία να αφομοιώνονται και να επιτυγχάνεται ο «εκρωμαϊσμός» της κοινωνίας.

Η **δρ Ειρήνη Παρασκευά Ροδοσθένους, Αναπληρώτρια Διευθύντρια του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών**, στον χαιρετισμό της ανέφερε πως το δότομο έργο της

Μαρίας Αχιλλέως αποτελεί μια μνημειώδη και θεμελιώδη συμβολή στη μελέτη της ιστορίας της Κύπρου κατά τη ρωμαϊκή περίοδο, επιβεβαιώνοντας ότι η ιστορική έρευνα είναι ένας διαρκής και ζωντανός διάλογος με το παρελθόν. Επιπλέον, τόνισε τον ουσιώδη ρόλο του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών Κύπρου στη διαφύλαξη, τεκμηρίωση και προώθηση της επιστημονικής γνώσης για την Κύπρο, αναδεικνύοντας υψηλού επιπέδου μελέτες, που εμπλουτίζουν την επιστημονική γνώση για την ιστορία και τον πολιτισμό της Κύπρου και αποτελούν πολύτιμη παρακαταθήκη για την έρευνα.

Την έκδοση παρουσίασαν ο κ. **Ευάγγελος Χρυσός**, Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, Επίτιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, τέως Καθηγητής Πανεπιστημίου Κύπρου, Επισκέπτης Καθηγητής Πανεπιστημίων Βιέννης, Μονάχου, Παρισίων, Βοστώνης, Χάρβαρντ, Αντεπιστέλλον Μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, εταίρος του Dumbarton Oaks και Γενικός Γραμματέας της Διεθνούς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών· ο **Θεόδωρος Μαυρογιάννης**, Καθηγητής στο τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου· ο **Νίκος Κουρέας**, πρώην Ανώτερος Ερευνητής και τέως Αναπληρωτής Διευθυντής του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών και ο **Ευστάθιος Ράπτου**, Αρχαιολογικός Λειτουργός του Τμήματος Αρχαιοτήτων.

Στην παρουσίασή του ο **Ευάγγελος Χρυσός, Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών**, επικεντρώθηκε σε επιμέρους ζητήματα του «εκρωμαϊσμού της Κύπρου», αναφέροντας ότι ο όρος εκρωμαϊσμός είναι πρόσφατος κι ότι πρώτη χρήση του έγινε από τον Σπυρίδωνα Κ. Σακελλαρόπουλο το 1897. Σημείωσε πως από το 212 μ.Χ. το ρωμαϊκό κράτος θεωρούσε όλους τους ελεύθερους κατοίκους του ως κατέχοντες τη ρωμαϊκή υπηκοότητα. Η έννοια όμως του εθνικού προσδιορισμού, π.χ. «το έθνος των Κυπρίων» δεν έχει εθνικά χαρακτηριστικά. Ο κύριος Χρυσός τόνισε πως είναι πραγματική η ανάγκη ειδικά στην Κύπρο να γίνει αυτή η διασαφήνιση. Ο κ. Χρυσός έθιξε, ακόμη, το γεγονός ότι, σύμφωνα με τη γενική αρχή, «η Ρώμη εκλατίνισε τη Δύση και εξελλήνισε την Ανατολή». Η σημασία της για την Κύπρο ήταν ανάλογη, μιας και η αφομοίωση των Ρωμαίων πραγματευόμενων της Κύπρου φαίνεται να ήταν σχετικά εύκολη. Επιπρόσθετα, ο κύριος Χρυσός σημείωσε ότι ιχνηλατούμε την πορεία της Κύπρου από την πτολεμαϊκή ελληνικότητα στην οικουμενική (στην Ανατολή) ελληνόφωνη ρωμαϊκότητα – Romanitas.

Ο **Θεόδωρος Μαυρογιάννης, Καθηγητής στο τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου**, διασαφήνισε τον όρο «εκρωμαϊσμός», πότε αυτός εμφανίστηκε στη βιβλιογραφία και πώς η Μαρία Αχιλλέως τον αναλύει και τον χρησιμοποιεί στο έργο της. Ακολούθως, επικεντρώθηκε σε στοιχεία που αποδεικνύουν τον «εκρωμαϊσμό» κατά τη συγγραφέα, όπως η εισαγωγή του ρωμαϊκού δικαίου στην

άσκηση της διοίκησης, στη δικαστική εξουσία, στο σύστημα φορολόγησης, στην επιτόπια στρατολόγηση Κυπρίων, στους πραγματευόμενους «Ρωμαίους» εμπόρους, στην απόδοση της ρωμαϊκής πολιτείας σε Κυπρίους, στην Αυτοκρατορική λατρεία και στην αστικοποίηση. Κατέληξε στο συμπέρασμα της κ. Αχιλλέως πως στην Κύπρο υπήρξε αυτό που θα μπορούσε να ονομαστεί ελληνο-ρωμαϊκός πολιτισμός με τα ρωμαϊκά στοιχεία να έχουν αφομοιωθεί και τα ελληνικά τοπικά να έχουν διατηρηθεί, συνθέτοντας έτσι τον κυπριακό ρωμαϊκό πολιτισμό.

Ο Νίκος Κουρέας, πρώην Ανώτερος Ερευνητής και τέως Αναπληρωτής Διευθυντής του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών, αναφέρθηκε στο φαινόμενο του εκρωμαϊσμού στην Κύπρο και στη Βόρεια Αφρική, δύο επαρχίες της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας με διαφορετικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά. Σημείωσε πως η Κύπρος, ένα νησί χωρίς σύνορα, δέχθηκε τον εκρωμαϊσμό οικειοθελώς, καθότι τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα του γηγενούς πληθυσμού ενστερνίστηκαν χαρακτηριστικά της ρωμαϊκής θρησκείας, του δικαίου, της αρχιτεκτονικής ανάπλασης των πόλεων και της ονοματοποιίας χωρίς αντίσταση και ως επί το πλείστον με δική τους πρωτοβουλία. Η Βόρεια Αφρική, από την άλλη, ήταν μεγαλύτερη επαρχία, με εκτεταμένα σύνορα προς νότο και, επομένως, με πολύ πιο έντονη/μεγάλη και διαχρονική στρατιωτική παρουσία,. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ο ρωμαϊκός στρατός να δράσει καταλυτικά ως πολιτισμικός φορέας στην εξάπλωση του ρωμαϊκού πολιτισμού.

Ο Ευστάθιος Ράπτου, Αρχαιολογικός Λειτουργός του Τμήματος Αρχαιοτήτων, σημείωσε ότι η μελέτη της δόκτορος Μαρίας Αχιλλέως εξετάζει σε βάθος την κυπριακή κοινωνία κατά τη ρωμαϊκή περίοδο, με έμφαση στο ζήτημα του εκρωμαϊσμού. Αντί της πλήρους πολιτισμικής αντικατάστασης, αναδεικνύεται μια διαδικασία προσαρμογής και ενσωμάτωσης, όπου τα ρωμαϊκά στοιχεία συνυπάρχουν με τις ελληνικές παραδόσεις. Μέσα από γραπτές πηγές και αρχαιολογικά δεδομένα αναδεικνύεται η συγκρότηση μιας τοπικής ανώτερης τάξης, φορέα τόσο ελληνικών όσο και ρωμαϊκών αξιών. Η ελληνική γλώσσα και ταυτότητα παραμένουν κυρίαρχες, παράλληλα με την επιλεκτική υιοθέτηση ρωμαϊκών συνηθειών, όπως αποτυπώνεται στην αρχιτεκτονική, τη διακόσμηση και τα ταφικά έθιμα. Συνολικά, ο εκρωμαϊσμός της Κύπρου παρουσιάζεται ως ένα σύνθετο, υβριδικό φαινόμενο, που ενσωμάτωσε το νησί στον ρωμαϊκό κόσμο, χωρίς να αλλοιώσει την ελληνική του πολιτιστική φυσιογνωμία.

Στην αντιφώνησή της, η **Μαρία Αχιλλέως, Διδάκτωρ Αρχαίας Ιστορίας, Αρχαιολόγος, Α΄ Βοηθός Ελληνοκύπριου Εκπροσώπου Διερευνητικής Επιτροπής για τους Αγνοούμενους (ΔΕΑ),** αναφέρθηκε σε βασικές πτυχές του έργου της, σημειώνοντας πως ο πρώτος τόμος εστιάζει στη Ρωμαϊκή Κύπρο (58 π.Χ.-293 μ.Χ.), μέσα από τη μελέτη του διαθέσιμου επιγραφικού και αρχαιολογικού υλικού

στο νησί, καθώς και από αναφορές σε σύγχρονους, της περιόδου, συγγραφείς και γενικά από παραπομπές στην αρχαία γραμματεία. Βασικός στόχος υπήρξε ο εντοπισμός του βαθμού εκρωμαϊσμού της Κύπρου και η επίδραση των Ρωμαίων στους γηγενείς, σε ποικίλες εκφάνσεις της πολιτικής, της κοινωνίας, της οικονομίας και της καθημερινής ζωής. Ακολουθώντας, ανέφερε πως ο δεύτερος τόμος επικεντρώνεται στην προσωπογραφία, ως προσπάθεια να εντοπιστούν τα άτομα που έζησαν και έδρασαν στην Κύπρο κατά τη Ρωμαϊκή περίοδο, προσφέροντας μια πιο ανθρώπινη διάσταση στην ιστορική εικόνα. Μέσα από το όλο έργο εξάγεται το συμπέρασμα πως το νησί διατήρησε τα πολιτισμικά του χαρακτηριστικά και τα ελληνικά του στοιχεία, συνθέτοντας κάτι εντελώς μοναδικό, ένα δικό του «κυπριακό-ρωμαϊκό» πολιτισμό, με συνονθύλευμα ρωμαϊκών, ελληνικών όπως επίσης και τοπικών, κυπριακών στοιχείων.

